

Vetenskapligt kunskapsläge

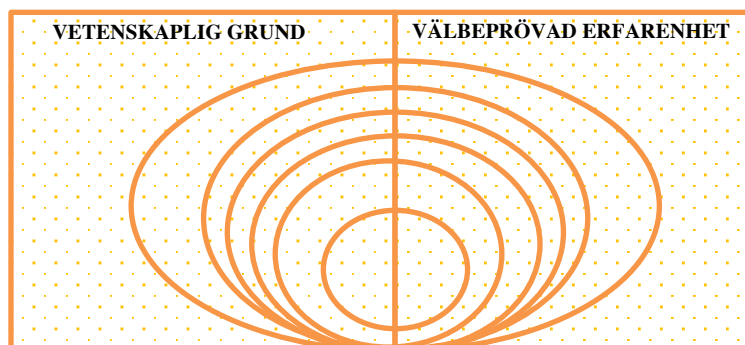
Metoden för *Medvetet bemötande* har sin kunskapsbas inom specialpedagogiken samt modern neurovetenskap.

Medvetet Bemötande är en metod för observation av de sinnesintryck och tankeordningar som är aktiva i ett möte. Detta innebär ett fokus på individen som vi möter och ett tydliggörande av vad vi är mottagliga respektive inte mottagliga för i ett möte. Varje individ har sina vanor och ovanor. I takt med utveckling av perception och medveten närvaro utvecklas fler goda vanor i våra möten. Den goda och medvetna observationen är således grunden för mätbar och fördjupad utveckling.

Medvetet Bemötande vilar både på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Dessa kompletterar varandra och är enligt skollagen lika viktiga. Beprövad erfarenhet har en speciell roll i detta sammanhang eftersom den genereras i verksamheterna av professionerna och ges samma vikt som kunskap framtagen på högskolor och universitet. Utbildningsvetenskap är vetenskapen som sätter fokus på kontexten dvs. använder forskningsresultaten i ett konkret sammanhang.

Det handlar om att spegla sin egen praktik i resultat från utbildningsvetenskaplig och neurovetenskaplig forskning och att identifiera, dokumentera och utveckla sina egna kunskaper och erfarenheter på ett systematiskt sätt.

Medvetet Bemötande har sedan år 1997 byggts upp, och byggs fortfarande, via ett forskningsbaserat arbetssätt med bästa tillgängliga vetenskap.

Arbetsätt och arbetsverktyg är således uppbyggt utifrån ett specialpedagogiskt synsätt och består av; a/systematisk observation och dokumentation, b/ tydliggörande pedagogik för att redovisa resultaten, vilket leder fram till c/ personcentrerad vård och bemötande.

1997 startade testandet av metoden med hjälp av den vetenskapliga grund som då fanns att tillgå.

1. Första test och observation; 70 st elever åk 1 – 6 inkl. enskild handledning 20 barn och ungdomar. Totalt 90 barn och ungdomar.

Härefter fortsatte testandet av metoden inom:

2. Psykiatri; 400 medarbetare.
3. Omsorg, LSS, Daglig verksamhet; 400 medarbetare.
4. Pedagogiken; Särskola, Riksgymnasium; 400 medarbetare.
5. Sociala verksamheter; 200 socialsekreterare.
6. Människorelaterade yrken inom andra verksamheter; 300 medarbetare.
7. Öppna utbildningar och enskilda handledningar; 300 personer

(Referenser finns att tillgå)

Totalt har cirka 2 000 medarbetare i människorelaterade verksamheter testat och provat *Medvetet Bemötande* med goda resultat. Resultatet har utvärderats skriftligt och med kontinuerliga uppföljningar. Det finns idag en friskola som är uppbyggd och arbetar efter modellen samt även många verksamheter som implementerat *Medvetet Bemötande* i genomförandeplaner och gemensamma förhållningssätt.

Mötet mellan specialpedagogiken och Neurovetenskapen

Under 1990 talet började studier och forskning om hjärnan, sinnena och vår perception påverka skolvärlden. Studierna visade och tryckte på våra olikheter vid inläring. Resultatet ser vi idag i form av ökad förståelse för individens behov samt mer flexibel/individualiserad inlärningsmiljö.

Specialpedagogikens kopplingar till neurovetenskapen har med åren intensifierats. Något som tydligt beskrivs i boken *Neurorevolutionen* av Lone Frank. Idag kan vi med allt större vetenskaplig träffsäkerhet ge förklaringar till olika beteenden som förstås med allt finare diagnostik.

Observationsmall

Medvetet Bemötandets observationsmall är grunden för ett gemensamt förhållningssätt och bemötande. Observationerna är uppbyggda i samspel med de medarbetare som deltagit i utbildning och/eller handledning. Observationerna implementeras i respektive verksamhet vilket innebär att kontexten inte alltid ser likadan ut då verksamheternas begreppsanvändning skiljer sig åt.

”För att kunna utföra uppgifter i vardagslivet behöver vi en god förmåga att uppmärksamma information från både vår kropp och vår omgivning. Uppmärksamheten behöver vara fördelad över hela uppmärksamhetsfältet. För att kunna röra oss ändamålsenligt behöver vi vara medvetna om var vår kropp befinner sig i förhållande till den miljö vi är i.

Hjärnan fungerar så att höger hjärnhalva styr vänster sida av kroppen och tvärt om. Till exempel vänstersidig ouppmärksamhet innebär oförmåga att medvetet uppmärksamma sinnesinformation till vänster i uppmärksamhetsfältet. Svårigheterna är av rumslig karaktär, det är svårt att uppfatta kroppen och rummet som omger den. Vänstersidig ouppmärksamhet innebär att uppmärksamheten är nedsatt för intryck och information via syn, hörsel och känsel. Det innebär dock inte att synförmågan, hörseln eller känseln behöver vara nedsatt.”

- **Perceptionsstörning**

Att personen inte med sina sinnen uppmärksammar stimuli från ex. vänster sida av uppmärksamhetsfältet.

- **Motorisk störning**

Det innebär att personen inte använder sin motoriska förmåga i vänstra kroppshalvan utan är motoriskt passiv.

- **Motivationsstörning**

Personen har nedsättning i förmågan att förstå sina begränsningar och konsekvenserna av dom och överskattar sin förmåga. Personer är därför inte motiverade till att träna”.

Källa: Infoteket om Funktionshinder, Region Uppsala.
Björn Johansson, MD, Överläkare, Rehabiliteringsmedicin, 2016.

År 2000 utfördes en studie i en specialpedagogisk läsundervisningsmiljö där elever blev medvetet bemötta utifrån aktiv perception. En testgrupp utformades där läsundervisningen fortgick som tidigare. Resultatet visade att de elever som blivit medvetet bemötta - utvecklades till den grad att specialpedagogisk undervisning till 80 % kunde uteslutas. För mer info, se Referenslitteratur.

Ur denna våg växte idén om att öka medvetenhet i bemötandet utifrån tre frågeställningar:

- Hur kan känsligheten för olika stimuli visa vilka sinnen som är aktiva hos individen?
- Hur påverkas individen när vi medvetet bemöter den utifrån de sinnen som främst är aktiva?
- Hur kan bearbetningen av stimuli observeras och bemötas?

De goda resultaten väckte uppmärksamhet och år 2002 blev Ingela Fors inbjuden att arbeta inom psykiatri och omsorg för assistans till utveckling av verksamheterna (se ovan). Här används metoden för inhämtning av observationer av klienter men även av personalen. Metoden testades på ett trettiotal enheter med goda resultat.

Resultaten blev bl.a.

- Ökad medvetenhet hos personalen beträffande dennes inverkan i mötet.
För att förstå hur jag själv agerar och vilka effekter det har på min omgivning, görs självskattning enligt metoden för ett *Medvetet bemötande*. Skattningen leder fram till svar på vilka nya strategier för mitt agerande/reagerande som jag har nytta av i olika delar av livet/arbetslivet.
 - Ökad förståelse för varandra. (man möter en person – inte en diagnos)
 - Ökat lugn och utveckling hos klienten.
- För mer litteratur – var god se vår litteraturlista.

Kraven på vetenskaplighet och ett sakligt ifrågasättande

Alla vi människor har olika behov och önsknings som en helt naturlig del av vem vi är. Inte nog med att vi som individer är olika, våra behov och preferenser förändras även inom oss över tiden. Vi är barn med barns behov, vi blir tonåringar med tonåringars behov och vi växer upp och blir vuxna med allt vad detta innebär.

Vi blir ständigt påverkade av omgivningens behov, som t.ex. i yrkeslivet, inom partnerskap, i fotbollslaget osv, men inte minst i påverkan från medieflödena på olika sajter. Överdriven stress, sjukdom, funktionsförluster är också faktorer som formar oss som individer och gör att det inte alltid är helt enkelt att mötas i ett gemensamt förstående för varandra.

Speciellt väl känt blir detta faktum när våra möten inte är jämställda eller ens är frivilliga. Vi möter kanske människor i vår yrkesroll eftersom vi är vårdgivare, lärare, chefer eller försäljare och då är vi där frivilligt men så är det kanske inte för den andra personen.

”Tvärsäkerhet är oförenligt med ett vetenskapligt förhållningssätt...” skriver chefredaktören Ragnar Levi i *Medicinsk och social Vetenskap & Praxis* och Tage Danielsson har ju sagt: ”Utan tvivel är man inte riktigt klok!”

Detta synsätt präglar metoden *Medvetet bemötande*. Vi är inte tvärsäkra utan förhåller oss lyssnande och utforskande till ny kunskap som hela tiden dyker upp. Vi vill i dialog fortsätta att utveckla och förfina vår modell för att medvetet och medmänskligt bidra till ett samhälle där det goda mötet fungerar som en ledstjärna, en inspiration till ett lyckligare liv.

Ingela Fors

Specialpedagog/metodutvecklare

Se vidare referenslitteratur s. 6 – 9.

REFERENSLITTERATUR

- Abrahamsen, G. (2006) *En levande blick*. Oslo: Universitetsförlaget, Studentlitteratur.
- Abrams, A. R & Yantis Steven (2nd ed. 2016) *Perception and sensation*. UK, Duffield: Worth Publishers Inc.
- Andersson, Birgitta. (2000) *Sociala berättelser, Serie samtal*. Ängelholm: Birgitta Andersson AB.
- Andersson, Birgitta. (2001) *Vägledning*. Ängelholm: Birgitta Andersson AB.
- Angelöw, B. (1994) *Träna mentalt och förbättra ditt liv*. Falun: Natur & Kultur.
- Angelöw, B. (1999) *Konsten att hantera stress*. Falun: Natur & Kultur.
- Aupeix, B. (2018) *Hur i helvete kunde det bli såhär? Om en okänd sjukdom och svensk psykiatri*. Printon, Estland: Pavus Utbildning.
- Ayres, J. (1979) *Sinnenas samspel hos barn*. Stockholm: Psykologiförlaget.
- Brown, B. (2014) *Mod att vara sårbar*. Örebro: Libris förlag.
- Damasio, A. (2000) *Emotion, Reason and the human brain*. New York.
- Damasio, A. (2000) *The feeling of what happens; body and emotion in the making of consciousness*. New York.
- Danielsen, T. (1998) *Hjärnan en pedagogisk resurs. En neuro- pedagogisk introduktion*. Oskarshamn: Utbildning och förlag AB.
- Dunn, K. J. & Prashning, B. M. (1994) *Inlärningsstilsanalys*. Auckland, Nya Zeeland: Creative Learning Company.
- Ellneby, Y & von Hilgers, B. (2006) *Hör du vad jag säger?* Stockholm: Natur och Kultur.
- Ellneby, Y. (2002) *Om barn och stress*. Falköping: Natur och Kultur.
- Frank, L. (2013) *Neurorevolutionen*. Fri tanke förlag.
- Freitag, E F. (1997) *Vår undermedvetna kraftcentral*. Arlöv: Berlings grafiska.
- Gerland, G. (1996) *En riktig människa*. Stockholm: Cura bokförlag.

- Grinder, M. (1999) *Ledarskap och lärande i klassrummet*. Falun: Brain books.
- Goddard, S. (1994) *Livets och levandets grunder*. The institute or Neuro-Physiological Psychology.
- Gospic, K. (2013). *Den sociala hjärnan*. Danmark: Brombergs förlag.
- Hannaford, C. (1997) *Dominansfaktorn*. Jönköping: Brain Books AB.
- Hansen, A. (2016) *Hjärnstark*. Litauen: Bonniers fakta.
- Hansen, S. (2000) *Från neuron till neuros*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Harris, T & Lagerström, A. (2013) *Konsten att leva innerligt*. CPI Leck: Tyskland
- Hejlskov Elvén, B. (2009). *Problemskapande beteende*. Lund: Studentlitteratur.
- Hejlskov Elvén, B & Abild, S. (2015) *Beteendeproblem i psykiatrisk vård*. Stockholm: Natur&Kultur.
- Hejlskov Elvén, B & Sjölund, A. (2018) *Hantera, utvärdera, förändra*. Stockholm: Natur&Kultur.
- Hilmarsson, T H. (2018) *Empati – nyckeln till samarbete i professionella samtal*. Lund: Studentlitteratur
- Hilmarsson, T H. (2012/2017) *Samtalet med känslomässig intelligens*. Lund: Studentlitteratur
- Holm, U. (2009) *Det räcker inte att vara snäll*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Holmsäter, J & L. (1995) *Avspänning - en energigivare*. Halmstad: SISU Idrottsböcker.
- Ingvar, D. H. & Hallberg, Å. (1989) *Hjärnan Bokstaven Ordet*. Halmstad: Bokförlaget Spektra.
- Ingvar, M. (1999) *Bilder av hjärnans minne, förståelse och inläring*. Karolinska institutet.
- Ingvar, M. (2002) *Skolan är inte anpassad efter hjärnan*. Karolinska institutet.
- Jensen, E. (2002) *Different brains, different learners*. San Diego: The Brain Store.
- Jensen, E. (2004) *Brain Compatible Strategies*. San Diego: The Brain Store.
- Klingberg, T. (2011) *Den lärande hjärnan*. Stockholm: Natur&Kultur.
- Klingberg, T. (2016) *Hjärna, gener och jävlar anamma*. Stockholm: Natur&Kultur.

- Lama, D. (2002) *An open heart*. Little, Brown and Company.
- Lama, D (1999) *Ancient wisdom, modern world*. Little, Brown/Abacus Press.
- Levander, S & Adler, H & Gefvert, O & Tuninger, E. (2017) *Psykiatri – en orienterande översikt*. Lund: Studentlitteratur.
- Madison, S. (1992) *Läkande läsning och skrivning*. Angered: Tiden/Folksam.
- Mandre, E. (1999) *Från observation till specialpedagogisk design*. Lic. examen: Lunds universitet.
- Mandre, E. (2002) *Vårdmiljö eller lärandemiljö*. Doktorsavhandling: Lunds universitet.
- Mandre, E. (2007) *Att skapa verkligheter – pedagogik för det omöjliga*. Falun: Intermedia Books
- Nielsen, H. C. & Westerdorf, A. & Skaftved, J. (1988) *Motorisk träning för fumlare och tumlare*. Örebro: Mototika HB och Aabybro: Bogforlaget DUO ApS.
- Nilsson, B & Waldemarson, A-K. (2007) *Kommunikation*. Studentlitteratur.
- Nilsson, Å. (2009) *Mindfulness i hjärnan*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Prashnig, B. (1998) *Kraften i mångfalden*. Danderyd: Andragogerna.
- Rahm, C. (2018) *Neurovetenskaplig Psykiatri*. Stockholm: Natur&Kultur.
- Ringom, B. (1996) *Tänk positivt*. Södertälje: Larsons förlag.
- Schreiber, D. S. (2004) *Bot på naturlig väg*. Paris: Albert Bonniers förlag.
- Steinberg, J M. (1994) *Den nya inläringen*. Solna: Ekelunds förlag.
- Stirling, J. (2004) *Neuropsykologi – en introduktion*. Lund: Studentlitteratur.
- Taylor, J B. (2013) *Min Stroke*. Falun: Bra Böcker AB.
- Trossig, M. (2016) *Våga leda med hjärnan*. Litauen: Roos & Tegner.
- Uneståhl, L-E. (1986) *Hypnos i teori och praktik*. Örebro: Veje förlag AB.
- Uneståhl, L-E. (1996) *Integrerad mental träning*. Farsta: SISU Idrottsböcker.

Uvnäs Moberg, K. (2002) *Lugn och beröring*. Stockholm: Natur och Kultur.

Valfridsson, I. (2001) *Mod att möta förändringar*. Falun: Natur och Kultur.

Von Zeipel, E. (2016) *Inte bara Anna – Asperger och stress*. Norhaven: Langenskiöld.

Wadström, O. (2004) *Att förstå och påverka beteendeproblem*. Linköping: Psykologinsats.

Weirsoe, B. (2004) *Empatisk kommunikation*. Lund: Studentlitteratur.